تحلیل فضایی ارتباط میان مصرف انرژی و سطح شهرنشینی در کشورهای خاورمیانه

نسیبه لطفی*، بهار حافظی

۱- دانشجو کارشناسی ارشد رشته اقتصاد انرژی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر، nasimllll92@gmail.com
۲- استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر ، Hafezi@iaukhsh.ac.ir

امروزه انرژی نقش ویژه ای در فرآیند تولید جهت رشد و توسعه اقتصادی ایفا می کند اما از آنجا که منابع انرژی محدود می باشند، باید به صورت کارایی مورد استفاده قرار گیرند. یکی از عوامل اثر گذار بر مصرف انرژی رشد شهرنشینی است. رشد انفجاری شهرنشینی در جهان، عمدتا" پس از انقلاب صنعتی و ابتدا در کشورهای اروپایی و سپس در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه نمایات شد. شهرنشینی یکی از مهم ترین پدیده های حاصل از توسعه اقتصادی و صنعتی شدن می باشد. بر طبق نتایج بدست آمده در این پژوهش بین شهرنشینی و مصرف انرژی در کشورهای خاورمیانه در طی دوره ۲۰۱۲-۱۹۹۰ وابستگی فضایی معنی دار و مثبتی وجود دارد. ضرایب برآوردی تولید ناخالص داخلی سرانه و سطح شهرنشینی همچنین دوربین صنعتی شدن و دوربین جمعیت با سطح اطمینان ۹۹ تاثیر مثبت بر مصرف انرژی دارند.

واژه‌های کلیدی: تحلیل فضایی، وابستگی فضایی، داده های پانل فضایی، ، مصرف انرژی، نرخ شهرنشینی

۱- مقدمه

قرن بیست و یکم با یک گذار جمعیتی تاریخی آغاز شده است، بدین معنی که جمعیت شهرنشین نیمی از جمعیت جهان را در برگرفته و مهاجرت و جا جابه یی جمعیتی، روند شهرنشینی نا بهنجار معاصر را تشدید کرده است. شهرها بیش ا ز ۸۰ درصد گازهای آلاینده و مخرب جهان را تولید می‌کنند. بر اساس گزارشات سازمان ملل، پیش بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۰ شهرها شصت درصد از جمعیت جهان را در خود جای دهند. بنابراین، نگرانی‌های زیست‌محیطی در مورد افزایش جمعیت شهری و افزایش آسیب‌های زیست‌محیطی وجود دارد. رشد سریع جمعیت شهرنشین سبب گسترش فعالیت‌های اقتصادی و افزایش روند روز افزون مصرف منابع و انرژی می شود. جمعیت بیش تر به محصولات بیش‌تر ی نیازمند است. تولید بیش‌تر، به ایجاد مشاغل بیش تر می‌انجامد. افزایش اشتغال و تولید، به افزایش گازها و انواع آلاینده‌های زیست‌محیطی و محصولات جانبی آسیب‌رسان به کره ی زمین منجر می‌شود [1].

فرایند شهرنشینی در کشورهای صنعتی و توسعه یافته، همگام با روند تحولات تاریخی و هماهنگ با توسعه ی بخش صنعت بوده است. عدم وجود این نوع هماهنگی و رشد سریع‌تر شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه سبب شده است تا توسعه ی اقتصادی سالم و پویا شکل نگیرد. شهرنشینی شتابان، پیامدهای گوناگونی دارد که درنهایت مجموعه‌ای از بحران‌های اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست محیطی را به وجود می‌آورد. تجربه ی کشورهای در حال توسعه نشان می‌دهد پدیده ی شهرنشینی، حاصل تأخیر در روند صنعتی شدن بوده است.